

[O. Andersen.]

vænte med høje Lønninger eller med sociale Goder. Fattigskolen var Arbejderbarnets eneste Oplysningsanstalt, medens Fattigvæsenet var det eneste Sted, Arbejderen havde at ty til, naar han paa Grund af Arbejdsløshed, paa Grund af Sygdom, paa Grund af Alderdomssvækkelse var nødsaget til at henvende sig til det offentlige om Hjælp. Fattigvæsenet var da ogsaa det Sted, hvor de fleste Arbejdere, der kom ind under disse Forhold, havnede, medens Begravelsesvæsenets Fattigjord var Arbejderfamiliens sidste Hvilested.

Alle vil sikkert erkende, at saaledes laa Forholdene, den Gang Landbruget i 80erne havde sin store Krise, Fattigdom blandt Arbejderne, men sikkert ogsaa Fattigdom blandt den store Del af den saakaldte selvejende Landbobefolkning. 80erne betegner derfor for begge disse Klasser en begyndende ny Tid, for Landbrugerne skabt gennem deres Organisation af Andelsbevægelsen og den Specialisering af deres Erhverv, som de har ført op gennem Tiderne, for Arbejderne skabt gennem deres organiserede Fagbevægelse og deres selvstændige politiske Indstilling. Side om Side, ja til Tider i Fællesskab, har disse to Befolkningsklasser ført deres Stand tremad og opad, saaledes at vort Land nu ser helt anderledes ud, end det saa ud i 80erne, da Landbruget havde sin daværende Krise.

Lad os da se, hvorledes Forholdene har udviklet sig herhjemme i den Periode, hvori de sociale Love er blevet til og Arbejderlønningerne gaaet i Vejret, for at se, om det nu ogsaa kan være rigtigt, at det netop er disse Forhold, der er ved at foraarsage det paa-staaede økonomiske Sammenbrud for vort Land. Naar f. Eks. en gammel Dansk-Amerikaner efter ikke at have set sit Fødeland i en Menneskealder eller mere nu vender hjem igen, saa møder der ham et helt andet Danmark end det, han i sin Tid forlod. Han træffer nu som den Gang vore mange smaa Vandløb, vore vidunderlige Bøgeskove, vort stolte brusende Vesterhav og vort evigt besungne Øresund, og til alt dette vinker vor gamle Landsmand genkendende. Men der er for ham kommet noget nyt ind i det danske Sceneri. Vore før saa store Hedestrækninger er ved at forsvinde, saaledes at Heden snart er ved at blive en Museumsgenstand, hvorom man hygger, og samtidig med at mere Jord er blevet opdyrket, er der stiftet Hundreder tusinder af nye Hjem ude paa Landet, i hvilke i mange Tilfælde Landarbejderfamilier er flyttet ind. Og denne bedre Ud-

nyttelse af den danske Jord har ganske naturligt medført Oprettelsen af en lang Række Institutioner og Virksomheder, som man ikke kendte til før, Andelsmejerier, Svineslagterier, Brugsforeninger, Indkøbsforeninger og meget andet, Foreninger, der alle sammen betyder et Led i den økonomiske Udvikling herhjemme, noget, som jeg senere skal komme tilbage til.

Men ogsaa for Byernes Arbejdere er der jo sket en Udvikling gennem denne Række af Aar. Se blot til de mange Havehuskolonier, som nu omkredser Byerne, og hvor som oftest en Arbejder bor, ja, som i de fleste Tilfælde ejes af den paagældende Arbejder, medens Udviklingen inde i selve Byen har givet sig det sidste Udslag i den Andelsboligbevægelse, der tog Fart i Byerne paa det Tidspunkt, da der var gaaet Gul-lasch i Pengeverdenen, og da derfor den højt priste Privatkapital svigtede det paa det Tidspunkt saa usikre Boligbyggeri.

Altsaa baade for Byernes Arbejdere og for dem ude paa Landet viser Forholdene, hvorledes de har været i Stand til at fremme Udviklingen her i vort Land.

Men ogsaa paa det rent forsikringsmæssige Omraade har Smaamanden lagt en Forstaaelse for Dagen, der viser, at den Samfundets Pligterkendelse overfor de økonomisk daarligt stillede i vort Land, hvorom de sociale Love bærer Vidne, saa langt fra har været nogen Sovepude for Smaakaarsmanden, hvad reaktionære Politikere ret ofte vil give det Udseende af. At det ikke er Tilfældet, derom vidner de nogle og tredive Millioner Kroner, der nu hvert Aar indbetales i Kontingent til Sygekasser og Begravelseskasser, derom vidner de ca. 20 Mill. Kr., der nu hvert Aar indbetales til Arbejdsløshedskasserne, derom vidner en Del af de 75 Mill. Kr., der nu hvert Aar indbetales i Livsforsikringskontingent, og hvoraf sikkert Arbejderklassen og Smaakaarsmanden her i vort Land yder deres store Andel, derom vidner den Kendsgerning, at vi har løbende 1 100 000 Livsforsikringspolicer. Ja, mon man ikke ogsaa i den kolossale Stigning, der har fundet Sted i vore Bankers og Sparekassers Beholdning, kan søge en voksende social Forstaaelse hos Smaakaarsfolk? Det er derfor min Opfattelse, at den Indsats, Smaakaarsfolk gennem den sidste Menneskealder har gjort i Landets Udvikling, den Evne til at frembringe Værdier, der herigennem er lagt for Dagen, de Formuer, som herved er skabt, er det, der har skabt det nye Danmark. Og nu skulde dette Danmark være sin Undergang nær, fordi Arbejderne ikke vil opgive de Forbedringer,